

LASTENSUOJELUN MONIAMMATILLISIIN ASiantuntijatyöryhmiin tuotujen TAPAUSSELOSTEIDEN SISÄLTÖ

Heini Hietanen, Jenna Karppinen ja
Anna Saikkonen
Sosiaalityön käytäntötutkimus
Sosiaalityö
Helsingin yliopisto
Tammikuu 2024

TUTKIMUKSEN KONTEKSTI

Käytäntötutkimuksemme lähti käyntiin toimeksiantajan tarpeesta analysoida lastensuojelun moniammatillisissa asiantuntijatyöryhmissä käsiteltyjä asiakastapauksia tarkemmin.

Moniammatillinen asiantuntijatyöryhmän toiminta perustuu lakiin: lastensuojelulain 14 § velvoittaa hyvinvointialueita huolehtimaan ”...siitä, että lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä on käytettävissään lastensuojelutyössä tarvittavaa asiantuntemusta”.

Moniammatillisuus sosiaalityön kontekstissa viittaa eri ammattiryhmien kanssa tehtävään yhteistyöhön sosiaalihuollon toimialan sisällä ja muiden alojen yhteistyökumppaneiden kanssa. Lastensuojelun asiantuntijaryhmien kontekstissa työskentely muodostuu lähinnä konsultaatiotyypiksi työskentelyksi (Kekoni, ym., 2019, s. 27).

TUTKIMUKSEN TARKOITUS

Käytäntötutkimuksen tarkoituksena on selvittää, millaisia tapauksia lastensuojelun moniammatillisissa asiantuntijatyöryhmissä käsitellään ja mistä tapausten vaatavuus muodostuu.

Käytäntötutkimuksemme tutkimuskysymykset ovat:

- Millaisia tekijöitä on niissä asiakastapauksissa, jotka tuodaan moniammatillisen asiantuntijatyöryhmän käsittelyyn?
- Millaisiin asioihin sosiaalityöntekijät toivovat asiantuntijatyöryhmän kannanottoa?

AINEISTO JA ANALYYSI

Tutkimuksen aineisto koostuu yhdeksästä vastuusosiaalityöntekijöiden asiantuntijatyöryhmälle kirjoittamasta tapausselostesta.

Tapausselostoiden analyysimenetelmänä toimii aineistolähtöinen sisällönanalyysi.

Tutkimuksen teoreettisena viitekeyksenä toimi sosiaalinen konstruktionismi.

TULOKSET

Tapausselosteissa toistuvat erittäin haastavat, kompleksiset tilanteet, josta käytännön esimerkkinä huostaanoton kynnyksellä oleminen. Tutkimuksemme löysi kolme pääteemaa, jotka esiintyvät niissä asiakastapauksissa, mitkä päätyvät moniammatillisen asiantuntijatyöryhmän käsittelyyn. Nämä kolme teemaa ovat:

- Lapseen itseensä kohdistuvat teemat
- Vanhempiin liittyvät teemat
- Palveluihin ja sosiaaliseen tukeen liittyvät teemat

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että tapausselosteissa yhtenäisinä tekijöinä voidaan nähdä:

- Elämän rikkonaisuus,
- Palveluiden ja tarpeiden kohtaamattomuus ja
- Moniongelmaisuus.

Rikkonaisuutta on nähtävissä muuttojen, elämänmuutosten kuin myös vanhempiin, muuhun sosiaaliseen tukeen, koulunkäyntiin, terveydenhuoltoon ja sosiaalipalveluihinkin liittyen. Palveluiden ja tarpeiden kohtaamattomuuden suhteen vaikuttaa siltä, että tarjotut palvelut ja tuet eivät vaikuta olevan sopivia kyseisen lapsen tai perheen tarpeisiin nähden. Lisäksi tapausselosteissa näkyy moniongelmaisuus, sillä selosteissa kuvataan vakaviakin ongelmia kaikista teemoista eli lapseen, vanhempiin kuin palveluihin ja sosiaaliseen tukeenkin liittyen.

Sosiaalityöntekijöiden odotukset moniammatilliselle asiantuntijatyöryhmälle liittyvät huostaanoton perusteisiin tai erittäin haastaviin, pitkälle menneisiin tilanteisiin, joissa sosiaalialan osaaminen ei yksin enää nähty riittävänä. Sosiaalityöntekijät kaipaavat asiantuntijatyöryhmältä vahvistusta tekemilleen päätöksille ja toimenpiteille, ohjausta ja neuvonantoa mahdollisista muista tukitoimista ja sosiaalialaan kuulumattomista palveluista, kannanottoa valittujen lastensuojelun toimenpiteiden riittävydestä, tietoa oman päätäntävällän ylittävien tukitoimien mahdollisuuksista ja apua lain tulkinnasta.

IDEAT KEHITTÄMISEEN

Asiantuntijaryhmien käyttö on tutkimuskohteemme hyvinvointialueella suhteellisen vähäistä, ja työryhmälle olisi mahdollista ottaa enemmänkin ja varhaisemmassa vaiheessa asiakastapauksia käsittelyyn. Tapoja madaltaa kynnystä asiantuntijatyöryhmien käytölle olisikin hyvä tutkia ja edistää. Työryhmien toiminnasta ei esimerkiksi kerätä erityisemmin tietoja tai palautetta, mikä voisi omalta osaltaan edesauttaa käyttöasteen lisäämistä ja toiminnan kehittämistä.

Asiantuntijaryhmien toiminta ei aina myöskään kohtaa täysin sen kanssa, mitä sosiaalityöntekijät ovat itse toivoneet. Työntekijät toivovat selosteissa konkreettisia suosituksia ja kannanottoja, sekä myös tarkempaa tilannekohtaisuutta, eli tilanteelle olennaisten asiantuntijoiden valikoimista asian käsittelyyn. Selkeyttä selosteiden läpikäyntiin toisi yhtenäiset rakenteiset ohjeet tapausselostoiden tekemiseen, mistä esimerkkinä voisi olla yhtenäisen selostelomakkeen käyttö asiantuntijatyöryhmien kontekstissa joko hyvinvointialueella tai jopa valtakunnallisesti.

Asiakkaiden poisjääminen heidän oman tilanteen käsittelystä jättää heidät konsultaatiossa muodostuneiden oivallusten ja muiden suoranaisten vaikutusten ulkopuolelle (vrt. esim. Tulensalo, 2016, s. 14-15), minkä osalta asiakkaiden osallisuutta asiantuntijatyöryhmissä voisi ainakin tapauskohtaisesti pohtia tarkemmin. Asiakkaiden poisjäänti työryhmästä voi myös korostaa entisestään tapauksien ongelmakeskeisyyttä.

LÄHTEET

Kekoni, T., Mönkkönen, K., Hujala, A., Laulainen, S. & Hirvonen, J. (2019). Moniammatillisuus käsitteinä ja käytänteinä. Teoksessa K. Mönkkönen, T. Kekoni & A. Pehkonen (toim.),

Moniammatillinen yhteistyö (s. 15–46). Gaudeamus. Lastensuojelulaki (2007/417)

Tulensalo, H. (2016). Moniammatilliset asiantuntijaryhmät lastensuojelussa – Selvitys toiminnasta ja kehitysehdotukset. Työpaperi 16/2016. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-659-9>